David a Golijáš

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
59

1 Samuelova 17

Postřehy pro učitelku

Shromáždili se do Sóka, jež patří Judovi (1) Filištějci už tedy obsadili část Izraelského území. Saul je má „doma“, brání se a to je vždy nevýhodné. Od začátku bojů s Filištějci je Saul v tísnivé situaci, v průšvihu a problém se stále neřeší.

Na hoře z jedné strany stáli Filištejci, na hoře z druhé strany stál Izrael (3) To proto, že nikomu se nechce útočit do kopce. Filištejci i Izrael mají každý výhodné strategické postavení a ani jedněm se je nechce opustit. Útokem by jedna i druhá strana ztratila – potíž je, že takhle boj uvázl na mrtvém bodě a nijak se nevyřeší. A nemůže to trvat dlouho, protože každé vojsko je potřeba živit. A navíc, s odkládáním bitvy se také protahuje strach ze střetu, který všichni mají, klesá bojová morálka a hrozí, že se vojsko postupně rozprchne.

I vycházíval z filištejských šiků soubojový zápasník (4) Patová situace se má vyřešit zástupným soubojem jednoho zástupce z každé strany. Nerozhodné války se takto ve starověku opravdu někdy řešily. Takové řešení, totiž že se místo dvou celých armád utkají jen dva bojovníci se někdy používalo ještě ve středověku.

Goliáš je soubojový zápasník, skutečně obdoba dnešního bojovníka wrestlingu. Už tehdy, jako dnes v americkém wrestlingu, musí být takový zápasník něčím nápadný, musí být dobře zapamatovatelný pro diváky. Goliáš je svého druhu profesionální sportovec.

váha pancíře byla pět tisíc šekelů bronzu (5) Tj. kolem 50 kg. To není nijak nemožné, když je totiž brnění dobře připevněno na těle, váha se rozloží.

hrot jeho kopí vážil šest set šekelů železa (7) Kolem 6 kg. Všimněme si, že ze železa je jen zbraň – zpracování železa byl tehdy poměrně nový vynález, protože bylo náročné, byly železné předměty velmi drahé. V Izraelském vojsku má železný meč jen Saul a Jónatan.

Dneska jsem potupil izraelské řady. Vydejte mi někoho a budeme spolu bojovat. (10) Goliáš se snaží, aby se Izraelci cítili jako zbabělci. Všimněme si ale, že ani Pelištejci se k boji moc nemají. Pokud jsou Pelištějci tak dobří, proč nezaútočí? Proto se snaží změnit pravidla, aby se rozhodlo podle toho, v čem mají výhodu: Oni mají Goliáše, že by Izraelci s sebou čistě náhodou také měli soubojového zápasníka není moc pravděpodobné. Jak je tomu často, i zde se vychloubáním zakrývá vlastní slabost.

Kdykoli Saul a celý Izrael slyšeli tato Pelištejcova slova (11) Strach jim brání v přemýšlení. Jak jsme uvedli, Goliáš blufuje. Vojensky je situace zcela vyrovnaná. Pelištějci mají možná lepší zbraně, ale kdyby na to měli, už by zaútočili.

David odešel od Saula a vrátil se (15) V minulé kapitole byl David povolán, aby hudbou plašil Saulovy chmury; stal se jeho zbrojnošem. Teď ale došlo na „vážnou věc“, písničky jdou stranou. David není potřeba a vrací se domů.

dá mu svou dceru a jeho rod učiní v Izraeli svobodným (25) Svoboda najednou patří mezi „luxusní zboží“ spolu s bohatstvím a královou dcerou. Před ustavením krále měli svobodu všichni. Teď jsou z nich všech nevolníci. Dokonce i Goliáš říká „Což nejsem já Pelištejec a vy služebníci Saulovi?“ Připomíná jim jejich nesvobodu a tím je ještě více ponižuje. Takže Izraelci ztratili svobodu, ale výměnou za ni nedostali v králi ani sílu, ani rozhodnost.

Vždyť kdo je ten neobřezaný Pelištejec, že tupí řady živého Boha? (26) Problém totiž je, že nejde jen o válku dvou národů. Slabostí Izraele trpí i „Boží pověst“. Slabosti a selhání nás křesťanů jsou horší v tom, že kazí Boží pověst ve světě, ubírají Boží slávy, podle hesla „jaký sluha, takový pán“.

Elíab vzplanul proti Davidovi hněvem (28) Stydí se před mladším bratrem za svou bezradnost. Jišajovi synové jistě odcházeli do války provázeni obdivem všech. Doma mají o boji idealizované představy. V reálu je situace trapná a bezvýchodná. A Elíab se stydí, že mu David „nakoukl do kuchyně“.

hnal jsem se za ním a bil jsem ho a vyrval mu ji z tlamy (35) David byl pastýřem. Pohání ho starost o ty, kteří mu byli svěřeni a to je lepší motivace, než touha po slávě nebo zisku. Kdo touží po slávě, bude mít (jako Saul) strach z hanby porážky. Kdo touží po zisku, bude se bát, že prohraným bojem přijde o to, co už má. Ale kdo se stará, kdo miluje, ten nemá prohrou co ztratit. Ztratil by jen, kdyby nebojoval.

chytil jsem ho za dolní čelist a bil jsem ho (35) Davidovi nejde (nad rozdíl od Goliáše a Saula) o to, jak v boji vypadá. Nebojuje proto, že ho to baví, ale aby dosáhl cíle, aby zachránil. Proto s bojem nedělá štrachy, ale pojímá ho co nejpraktičtěji – když se zvíře chytne za čelist, nemůže už kousnout. Krom toho tak nemůže hýbat hlavou. Kdo by bral boj jako cestu ke slávě,

bral by ho moc vážně, byl by příliš rozechvělý, v příliš slavnostní náladě, než aby ho taková praktická věc napadla. Typicky, válkychtivé národy bojují „komediantsky“, na efekt, aby to vypadalo, ale u boje moc nepřemýšlejí. Když se třeba podíváme na různé bojůvky v Iráku v akci, většinou ani nemíří.

tomu neobřezanému Pelištejci se povede jako jednomu z nich (36) David nemůže snést lumpa, grázla. Nedovede si ho vážit. Také v tom je jeho síla. Protože lidé obecně mají sklon vážit si někoho jen proto, že z něj de strach, že je všeho schopný. David nikoho takového nedokáže respektovat, brát vážně. Jak je psáno v žalmu „pohrdá tím, kdo je hoden zavržení, váží si těch, kdo se bojí Hospodina“ (Ž 15,4)

Pelištejec se k Davidovi pomalu přibližoval a před ním jeho štítonoš. (41) Vidíme, že Goliáš nemá zase takovou kuráž, jak to vypadalo.

Copak jsem pes, že na mě jdeš s holí? (43) Goliáš je znejistěn, protože čekal, že se bude bojovat s mečem a kopím, podle pravidel, podle kterých to má dopředu vyhrané. Je znejistěn tím, že si ho David neváží, ptá se „copak jsem pes“, Goliáš žije ve světě, kde jen síla si zaslouží úctu. Když na tohle David nepřistupuje, Goliášův svět se hroutí, protože se ukazuje, že to jde i jinak.

David rychle vyběhl z řady proti Pelištejci (48) David vlastně nebojoval podle pravidel. Prostě Pelištějce střelil a bylo po všem, souboj nebyl nijak efektní. Ale pravidla vnucoval silnější, jak jemu se hodila. To podle Goliáše měl být ten zápas něco posvátného, kosmicky důležitého. Podle Goliáše to měla být podívaná. David jen prostě „odstranil“ lumpa, nic víc. A udělal to velmi praktickým způsobem – padesátikilový pancíř by těžko nějak prorazil.

Bylo i vidět, že se Goliáš planých zbraní (nejspíše luků) obává, proto měl před sebou štítonoše. Kdyby měl David v ruce luk, štítonoš by se snažil šíp vykrýt. Ale David měl v ruce prak (pouhý provázek s kapsou na kámen), který nebyl vidět. Hůl v ruce měl právě proto, aby si Goliáš myslel, že jde bojovat s ní a nevšiml si praku. A jak jsme četli, Goliáš si to skutečně myslel.

Popadl jeho meč, vytrhl jej z pochvy a usmrtil ho (51) Kámen Goliáše jen omráčil a bylo ho třeba rychle dorazit. David opět v boji uvažuje chladně a prakticky. Nezačne nad Pelištejcem předčasně tancovat. Platí „neříkej hop, dokud jsi nepřeskočil“.

viděli, že jejich hrdina je mrtev (51) Vsadili na člověka jako na jistotu, vsadili na jednoho člověka jako na Boha a teď je vše ztraceno. Ničím v tomto světě si člověk nemá být takto absolutně jist.

Izraelští a judští muži vyskočili (52) Boj, a to zejména boj zblízka meči a kopími obvykle mívá takto rychlé zvraty. Většina středověkých bitev skončila náhle, když se jednou z

bojujících stran začala šířit panika.

pronásledovali Pelištejce (52) Nepřítele bylo potřeba zničit, jinak se někde opodál znovu seskupil a zaútočil. V samotné bitvě, kde bojuje muž proti muži, je šance na vítězství 50:50 v každém souboji. Ale ve chvíli, kdy jedna strana začne utíkat, je teprv možné ji zlikvidovat – jeden bojovník cestou stihne pobít víc utíkajících. V bitvě by mohl zabít tak maximálně jednoho svého soupeře.

Čí syn je ten mládenec, Abnére? (55) David už u Saula sloužil. Ne že by si Saul Davida vůbec nepamatoval, aby bylo mu ale jedno, kdo to je; byl pro něj prostě jeden ze služebníků. Teď se ho ptá na jeho původ, tj. začíná ho vnímat jako osobnost – a jako politickou figuru, proto se ptá na jeho rod.

Vidíme na tom Saulovu přezíravost, to, že „panská láska po zajících skáče“. Dosud neměl Saul vůbec potřebu brát Davida vážně.

Osnova vyprávění

1. Pelištejci už jsou na území Izraele a nedaří se je dostat pryč. Spíš se zdá, že si nakonec vezmou celou zemi.
2. Vojska jsou proti sobě na kopcích. Ani jedni nechtějí slézt dolů, aby nemuseli útočit do kopce. Naopak, na kopci se dobře brání. Ale věčně tam stát nemůžou, došlo by jídlo atd.
3. Nerozhodný boj má rozhodnout zápas dvou válečníků z obou stran. Goliáš se vytahuje a všichni mu to žerou. Ale ve skutečnosti se ani Pelištejci necítí dost silní na to, aby zaútočili. I Goliáš má na sobě raději pořádné brnění (asi 50 kg) a před sebou štítonoše se štítem, aby ho někdo nestřelil šípem.
4. Ale Izraelcům brání strach přemýšlet. Ne každý, kdo se vytahuje, je ve skutečnosti tak dobrý. Spíš naopak.
5. Davidovi nechce, aby měl kvůli strachu Izraelců ostudu Hospodin. David si Goliáše neváží, pohrdá jím, protože Goliáš je zlý.
6. David je zvyklý zvát se za ty, které má rád a které chrání, za svoje ovečky. O nic nepřijde, když bude bojovat. Přišel by jen, kdyby nebojoval.
7. David nechce při bojování dobře vypadat, nechce slávu a tak vymyslí, jak Goliáše nejlíp dostat.
8. Goliáš má štítonoše, aby ho někdo netrefil šípem. David má v ruce hůl, aby to vypadalo, že chce Goliáše bít holí. Proto si Golijáš nevšimne praku v jeho ruce a David ho trefí. To Golijáš vůbec nečekal.
9. David zabije Goliáše jeho vlastním mečem.
10. Saul se teprv teď zajímá, jak se David jmenuje a odkud je. Předtím ho bral jen jako svého oblíbeného sluhu a ani nepotřeboval vědět, jak se David jmenuje. Saul je pyšný,

nafoukaný.

Kam dále

NŠ Louny

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

NŠ Louny

Biblický odkaz (kat)

1 Samuelova 17